

Ak Parti Hükûmetlerinin Nükleer Enerji Politikalarının Türk Basınında Tartışılması (2000-2016 Dönemi)

Nurettin Güz*
Gülşen Saray**

Özet

15 Temmuz 2016 darbe teşebbüsünün perde arkasının enerji savaşları ile bağdaştırılması ve AK Parti'nin Türkiye'yi 2023 hedeflerine götüren mega-projeleri ve nükleer enerji politikaları medyanın gündeminde yer almaktadır. Türkiye Cumhuriyeti, hem Türk ve İslam dünyası ile olan organik ilişkiler geliştirmesi, hem de Avrasya ve Ortadoğu'dan gelip Avrupa'ya giden bir enerji koridoru haline gelme-sinden dolayı jeopolitik ve jeostratejik konumu itibarı ile bir enerji kıskacına gir-mektedir. Bu çalışmada AK Parti Hükûmetleri döneminde nükleer enerji politika-larının basına yansımaları araştırılmış ve bilim gazeteciliği kapsamında Türk basınının nükleer enerji hakkında halkı bilgilendirmedeki başarısı ve nükleer enerji konusundaki duruşu ortaya konulmuştur. Türkiye'de farklı yayın politikalarına sahip olan günlük gazeteler arasında siyasal çizgileri ve tirajları dikkate alınarak seçilen üç gazetenin web sitelerinde 2000- 2016 yılları arasında nükleer enerji ile ilgili yayımlanmış toplam 951 haber içerik analizi yöntemiyle incelenmiş, medyanın nükleer enerjiye nasıl yaklaştığı, haberlerdeki nesnellik ve yanlılıkları sergileyen bir tutum analizi ve haber çerçeveleme ile beraber tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler

AK Parti, nükleer enerji, nükleer-tutum, bilim gazeteciliği, haber-çerçeveleme

* Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü – Ankara/Türkiye
nurettinguz@gmail.com

** Doktora öğrencisi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü –Ankara/Türkiye
synergy.saray@gmail.com

Giriş

Türkiye’de 15 Temmuz 2016 tarihinde millete/devlete/siyasi iktidara karşı girişilen çok aktörlü darbe teşebbüsünün bastırılmasında medyanın rolü büyüktür. Ulusal ve uluslararası medya Cumhurbaşkanı Erdoğan’ı, meydanlara çıkan halkı, TBMM’ni açık tutan Parlamenterleri ve birçok Devlet birimlerinin eylemlerini canlı yayımlarda ve yazılı basında haber yapmış ve demokrasiyi savunmuştur.

AK Parti Hükümetleri son 14 yıldır ulaştırma, telekomünikasyon ve enerji alanlarında köprü, hava alanı, Kanal İstanbul ve nükleer enerji güç santralleri gibi devasa projelere girişmiştir. Türkiye’de birçok alanda görülen değişim ve dönüşüm hareketinin temel dinamiklerinde AK Parti döneminde Türkiye için öngörülen reform çalışmalarının uluslararası boyutlarının incelenmesinde fayda vardır.

Savaş başta olmak üzere uluslararası mücadeleleri etkileyen faktörlerden birisini enerji oluşturmaktadır. Ortadoğu’daki diğer ülkeler ve Türk Dünyası ile organik bağları olan Türkiye, jeopolitik ve jeostratejik bağlamda bir enerji kıskacıdır. Son 14 yıldır AK Parti Hükümetlerinin başarıyla uyguladıkları enerji stratejileri, Türkiye’deki 15 Temmuz darbe girişiminin sebeplerinden birisini oluşturmuştur.

Darbe girişimine yönelik dış değerlendirmeler ise Türkiye’nin çok büyük bir sorunla baş başa kaldığını göstermektedir. Yapılan değerlendirmelerde, darbe girişimi sebebiyle tutuklanan generallerin önemli bir bölümünün Adana’daki İncirlik Üssünde görevli olduklarına ve bu üste NATO koruması çerçevesinde nükleer silahlar olduğuna değinilerek bu silahların toplanması gerektiğine işaret edilmektedir. Pentagon’un Türkiye’nin güneyindeki üslerde bulunan vatandaşlarının Mart ayından itibaren ülkeyi terk etmesi çağrısı ise farklı yorumlara sebep olmaktadır (Andreasen 2016).

NATO üyesi olarak güvenliğini garantiye alan Türkiye’de artan Amerikan düşmanlığı darbe girişiminin bir yansıması olarak da değerlendirilmektedir. Türkiye 2008’de Amerika ile *123 Antlaşması* olarak bilinen *Karşılıklı Nükleer Anlaşma*’ya imza atarak, dış ülkelere nükleer teknoloji kazanımını *IAEA Güvenlik Birimleri (International Atomic Energy Agency)* ve *Nükleer Temin Gurupları (Nuclear Suppliers Group)* gibi uluslararası sistemlerin denetimine kendisini açmıştır (Carpenter 2015).

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın *Dünya beşten büyüktür* sözü doğrultusunda Cumhuriyet'in ilanının 100. yılı olan 2023'te ekonomik gelişmişlik açısından Dünyada ilk 10 ülke arasına girmeyi hedefleyen Türkiye, uluslararası rekabetin merkezi haline gelmiştir. Türkiye'nin ulusal enerji politikasını sürdürme çabası Türk Dünyası ile Ortadoğu ülkeleri arasındaki ilişkilerini etkilemektedir. Türkiye'nin enerji politikalarında önemli yeri olan nükleer enerji santralleri başta olmak üzere ulusal ve uluslararası medyanın konuyu ele alışı üzerinden bu etkinin ortaya konması önemlidir. Türkiye'nin nükleer enerji stratejilerinin basında yer alan haberlerinin siyasi, askerî, teknik, ekonomik, politik, çevre, sağlık ve diğer boyutları açısından incelenmesi konuya açıklık getirilebilecektir.

Bu çalışmada 2000-2016 arası ve özellikle AK Parti hükümetleri döneminde medyanın bilim gazeteciliği çerçevesinde nükleer enerji konusundaki duruşu ele alınmaktadır. Nükleer enerji ile ilgili farklı gazetelerde çıkan haberler değerlendirilerek basınının nükleer enerjiye yaklaşımı, bu konuda kamuoyunu bilgilendirme oranı ve nükleer enerjinin basında nasıl çerçvelendiği ve basınının takındığı tutum incelenmektedir.

Araştırma örneklemini için üç günlük gazete seçilmiştir. Medya kuruluşları içerisinde bilgi vermeye yönelik olarak sürekli ve düzenli içerik üreten gazetelere karşı toplumsal bir talep var olmuştur. Gazeteler üzerinden medyanın nükleer enerji ile ilgili tutumunun ortaya konması, haberlerin doğru ve objektifliklerinin değerlendirilmesi ile bilim gazeteciliğinin gelişmesine katkı da verilmiş olacaktır. İncelenen 16 yıllık sürede ve özellikle AK Parti Hükümetleri döneminde medyanın bilimsel bilgiyi halka ne oranda doğru ve hangi çerçevelerde aktardığı çalışma ile ortaya konacaktır. İçerik çözümlemesi ile gazetelerin haber metinlerinin öğelerinde beliren sosyal gerçekliğin boyutlarına ilişkin sonuçlar da ortaya konmuş olacaktır.

Gazetelerdeki bilim haberlerinin ve bilim gazetecilerinin yayımlarının sıklığı bir ülkenin gelişmişlik standartları ile doğru orantılı olduğu varsayılmakta ve demokratik bir sivil toplumda bilim gazetecilerine önemli roller düştüğü öngörülmektedir. Gazetelerin web siteleri üzerinden yapılan bu incelemede habere esas olan konunun ne şekilde haber yapıldığı, hangi unsurlarının içerikte yer aldığı, hangilerinin arka plana itildiği, bunda siyasi çizginin ne oranda etkili olduğu belirlenmiş olacaktır. Konu ile ilgili araştırmalar yapılmaması çalışmayı özgün hale getirmektedir. Çalışmada önce yöntem,

demokrasi-medya ilişkisi hakkında bilgi verilmekte, daha sonra incelenen dönem ve özellikle AK Parti Hükümetlerinin enerji politikaları ana hatlarıyla ele alınmakta ve son bölümde araştırma çerçevesindeki bulgular ortaya konmaktadır.

1. Yöntem ve Kuramsal Çerçeve

1.1. Veri Toplama ve Değerlendirme: Bu çalışmada Türkiye'deki günlük gazetelerden siyasal çizgileri ve yayın politikaları farklı, tirajları yüksek olan *Hürriyet*, *Cumhuriyet* ve *Yeni Şafak* örneklem olarak seçilmiştir. *Hürriyet* daha çok siyasi yelpazenin merkezinde, *Cumhuriyet* iktidara muhalif ve sol çizgide, *Yeni Şafak* ise iktidar yanlısı ve sağ siyasal çizgide yayın yapmaktadır. Seçilen üç gazetenin Türk basınıni temsil edebileceği varsayılmıştır. Gazetelerin erişime açık olan web sitelerindeki haberleri ile basılı nüshalarındaki haberleri arasında genel yayın politikası açısından farklılık bulunmadığı öngörülmüştür.

Üç gazetenin 2000-2016 arasında nükleer enerji ile ilgili yayımlanmış toplam 951 haber belirlenmiştir. İncelenen 16 yılda basın organlarının nükleer enerji konusundaki gelişmeleri gerektiği oranda kamuoyuna yansıttığı varsayılmıştır. *Hürriyet*'ten 199, *Cumhuriyet*'ten 625 ve *Yeni Şafak*'tan 127 ve toplam 951 haber içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Çalışma çerçevesinde Türkiye'nin jeopolitik ve jeostratejik konumunun Dünya enerji savaşları bağlamında önemini belirlemek için bir enerji koridoru haritası çıkarılmış ve AK Parti Hükümetleri Döneminde Türkiye Cumhuriyeti'nin Nükleer Enerji Stratejileri açıklanmıştır.

1.2. Demokrasi, Medya ve Nükleer Enerji Kapsamında Bilim Gazeteciliği: Demokrasilerde medya, klasik üç sacayağının ardından dördüncü kuvvet ve ayrılmaz parçası olarak sisteme adapte edilmiştir. Farklı düşüncelerin karşılıklı etkileşimini gerekli kılan rejim, yönetimin temsili olmasını belirtmiştir. Toplum, genel ve eşit oyla seçilen temsilciler aracılığı ile yönetilmektedir. Demokratik sürecin kriterleri olarak vurgulanan etkin katılım, oy kullanma eşitliği, bilinçli anlayış, gündemin kontrolü ve erişkinlerin dâhil olması kavramlarına ilaveten bireylerin toplum politikasını belirlemeleri, siyasi açıdan eşit olmak için gerekli olan unsurlar arasında bilgi edinebilme, gündem üzerine son sözü söyleme hakları vardır. Demokrasilerde ifade özgürlüğü, alternatif ve bağımsız bilgi kaynakları

arama ve alternatif bilgi kaynaklarına erişim hakkı vardır (Dahl 2001: 39, 40, 89, 122). Vatandaşlar açısından gazeteler de alternatif bir bilgi kaynağı olmaktadır

Demokratik siyasal rejimlerde bireyin vazgeçilmez temel hak ve özgürlükleri arasında bulunan düşünce ve ifade özgürlüğü, medyanın var olması ve özgür kılınması yaklaşımının temelini oluşturmaktadır (Güz 2005: 19). Demokrasilerde kuşkuyla yer vermeyecek nesnel bilgi elde etmeye yönelik olarak gerçeğin ortaya çıkışına katkı verecek her türlü düşünce ve görüş serbest olmalıdır. Sistem çeşitlilik ve çoğulculuk yoluyla gerçeğe ulaşabileceği varsayımına dayanır. Açığa çıkan, alenileşen, kamuoyuna ulaşan görüşlerin serbestçe rekabet edebileceği ve serbest rekabet ortamında “doğru” iletinin “yanlış” iletiyi kovalayacağı var sayılır (Kaya 1985: 43-45). Bunun için serbest piyasa şartları hâkim olmalı, tekelleşmeye yönecek oluşumlar reddedilmelidir. Hedef kitle, medyanın doğru, güvenilir ve objektif bir yayıncılık yaptığını düşünürse, içeriği alacak ve araçla olan iletişimini koparmayacak, serbestçe kanaatlerini oluşturacaktır (Güz 2005: 73).

Medya etkin bir hükümet, yönetimde şeffaflık ve anlaşılabilirlik için vatandaşlara bilgi verirken kamuoyu oluşturma konusunda siyasilere bir meşruiyet de verebilmektedir. Vatandaşları devlet müdahalelerine ve çoğunluğun gücüne karşı koruyan ve bireyin temel hak ve özgürlüklerini güvence altına alan politik unsur ifade ve düşünce özgürlüğüdür. UNESCO (1981: 13) da *Mc Bride Raporu'*nda çok seslilik konusunda teknolojiye dikkat çekmektedir. Kamu yararı ilkesiyle hareket eden medya genel olarak özel mülkiyet alanı içerisinde yer almakta ve devletten bağımsız hareket etmekte (Özkan 2009: 116), sistemde denetim görevini üstlenmektedir.

*Rapor'*da da belirtildiği üzere haber ve bilgi vermek medyanın temel fonksiyonlarından. Haber bireysel, toplumsal, ulusal ve uluslararası durumları akılcı biçimde kavramak ve gerekli kararları alabilmek için zorunlu olan veri, olgu, mesaj, görüş ve yorumların tümü olarak tanımlanmaktadır. Seçimi, işlenmesi, yayımlanması medya profesyonelleri tarafından yapılan haber, doğru, nesnel ve yansız biçimde medya alıcılarına sunulur (Tokgöz 1981: 62-89). Habercilik ise, tüm bunları oluşturmak için yapılan toplama, depolama, işleme ve dağıtma işini kapsamaktadır (Güz 2005: 12). Medya aracılığıyla hedef kitleye iletilenler muhabirlerin algılayabildikleri ve insanlara aktarabildikleridir. Medya yoluyla algılanan ve tasavvur edilen

“sahte gerçeklik” ve bilinç dışında olan nesnel gerçeklik “reel kültür” ve “medya kültürü” olarak değerlendirilir (Neumann 1998: 172-173; Güz 2005: 71).

Haberlerin ne oranda objektiflik veya yanlılık taşıdığı, medyanın hedef kitlenin zihninde yarattığı gerçekliğin habere esas olan gerçeklikle aynı olup olmadığı Lippmann’dan (1998: 340) beri tartışılmaktadır. Haber, gerçeğin bir aynası değil, olguların, gelişmelerin bir temsilcisidir ve temsilen seçilmiştir. Gerçek, haber olarak aktarılırken bir bölümü seçilmiş diğer bölümü ise seçilmemiştir (Güz 2005: 70, 91). Hedef kitlenin tercihlerinden daha çok subjektif yargıların ve kişisel değerlerin işin içine girmesi gerçeğin temsiliyi engeller (Schudson 2003: 33; Güz 2005: 70). Diğer taraftan meslek ilkeleri ile hedef kitlenin istekleri ve yöneticilerin haber içeriğine giren subjektif yorumları arasındaki çatışma çözümlenmesi gereken bir sorun olarak ortaya çıkar (Lippman 1998: 352-354).

Bilim iletişimde haber ve yorumlar başta olmak üzere medyaya önemli görevler düşmektedir. Bilim adamları ile gazeteciler arasında sürekli bir savaş vardır (Beaujon 2014). Bilim insanlarının sorunlara kuşkulu ve tedbirli yaklaşımları, farklı görüşleri konunun arka planını yansıtmaya isteklerine karşın gazeteciler pragmatik çözümler ve kesin cevaplarla haberi satmak ve eğlendirmek peşindedirler (Ayed 2001). Gazeteciler detayları atlarken, bilim adamları gerektiği gibi bilgi transferinin yapılamadığını söyler. Araştırmalara göre, okuyucu kitlesinin artması ile bilgi transferi azalmaktadır. Gazetelerdeki bilgi aktarım alanlarının sınırlılığında online bilim gazeteciliğinin bir çözüm bulabileceği öngörülmektedir. Detaylara önem veren bilim adamlarının bu isteklerinin yerine getirilebilmesine yönelik olarak, okuyuculara istekleri doğrultusunda detay bilgilere ulaşabilme fırsatı verilmesi önerilmektedir (Beaujon 2014).

Sorun dil konusunda da devam eder. Bilim insanları kendi alanlarına has dille konuşma ve dış çevreyle iletişimi önemsememelerine karşın, bilim gazetecileri bilimi haber yaparken bilimsel normlardan ziyade gazetecilik kılıfına bürünürler (Dunwoody 2008: 16, 24). Basın, bilimsel bilgiyi kendi içinde tutucu ve sağlam kılan bir unsur olan arka plan bilgilerine hâkim olabilmek ve bilgiyi süzerek halka verebilmek aşamasında yetersizdir. Bilim haberleri yapan gazeteciler homojen bir gurup oluşturmazlar. Bilim iletişimde görülen başarısızlıkların sebebi bilim gazetecilerinin eğitim

durumunda, çok farklı branşlardan gelmelerinde ve kariyer geçmişlerinde aranabilir (Ayed 2001).

Nükleer enerji haberlerini içeren bilim gazeteciliği, kamu yönetimi, kamu politikaları ve uzun vadeli stratejik planlama gibi konuları da içeren çok disiplinli bir yaklaşımla halkın bilgilendirilmesini gerektirmektedir. Nükleer enerji ekonomik hacmi, çevre duyarlılığı, kazalar ve toplumsal genel ilgi sebebiyle medyanın yoğun ilgi duyduğu konular arasında yer almaktadır. Nükleer sanayinin halkla, kamu kurumlarıyla ve politikacılarla olan iletişimi, konu hakkındaki bilgi akışının açıklığı, anlaşılabilirliği ve doğruluğu önemlidir. Nükleer enerji teknik, ekonomik, siyasi ve toplumsal anlamda en karmaşık enerji sistemidir. Dolayısıyla nükleer sanayi ile kamu iletişimi tek taraflı bilgi akışı ve çıkar çatışmasına dayanır. Nükleer dünyasının dışındaki kişilere bilgiler tek taraflı akar, bilgi akışı yetersizdir ve birbiriyle uyumlu olmayan farklı algılamalar oluşturabilir (Van Leeuwen 2012b: 4).

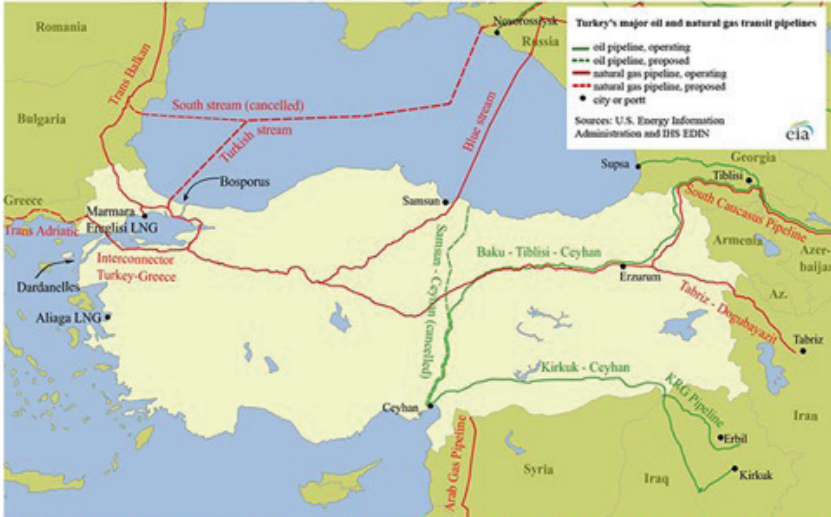
Nükleer sistemler karmaşık yapılarından dolayı karar vericilere ve halka saydam görünmemekte, diğer enerji sistemleriyle dengeli biçimde karşılaştırılmasını gerektiren hayati datalar nadir bulunmakta ve açık literatürde eksik kalmaktadır. Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu (UAEK/IAEA), Nükleer Enerji Ajansı (NEA), Nükleer Enerji Enstitüsü (NEI), Dünya Nükleer Birliği (WNA), Uranyum Bilgi Merkezi (UIC) gibi kurumsal kaynaklar sadece uygun gördükleri başlıklara dikkat çekerler. Halka verilen bilgiler, somut gerçeklerde her zaman bulunmayan bir teknik optimizm yoluyla karakterize edilir. İspatlanmamış teknik kavramlar geniş halk kitlelerine uygulamaları başlayana kadar sanki rafta bekleyen doğal süreçmiş gibi sunulurlar (van Leeuwen 2012a: 54). Nükleer enerji hakkında birincil bilgiye sahip olan bu kurumlara ilaveten Fransız Areva ve % 90 devlet kurumu olan Fransız Elektrik (EdF) vardır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO), 28 Mayıs 1959 Anlaşması gereği nükleer konularda IAEA'dan bağımsız hareket edemez. Birleşmiş Milletler'in Atomik Radyasyon Etkileri Komitesi (UNSCEAR) ve Uluslararası Radyolojik Koruma Komitesi (ICRP) kurumları ile IAEA arasında çok kuvvetli bağlantılar vardır (Van Leeuwen 2012b: 4).

2. Ak Parti Hükümetlerinin Enerji Politikalarının Basında Tartışılması

Türkiye, AK Parti Hükümetleri döneminde Avrasya ve Ortadoğu'dan gelerek Avrupa'yı besleyen bir enerji koridoru haline gelmiştir. 2023 hedefleri doğrultusunda enerji çeşitliliğini güçlendirmek hedefi olan Türkiye, dünya enerji yatırımlarının cazibe merkezi olmasının yanı sıra bir enerji kışkacına da girmiştir. Türkiye'nin enerji projeleri ve nükleer enerji güç santralleri hakkında ulusal ve uluslararası kurumların bilimsel ve teknik bilgileri incelenmiş, ülkenin enerji gerçeği, özlü bir enerji haritası ile aşağıda açıklanmıştır.

2.1. Türkiye'nin Petrol ve Doğalgaz Boru Hatları: Türkiye'den geçen ana ham ve kondense petrol boru hatları ile ana doğalgaz boru hatları ve nükleer enerji projeleri incelendiğinde Türkiye'nin enerji koridoru haline geldiği, jeopolitik ve jeostratejik öneminin arttığı görülür. Bu durum, Türk ve Müslüman coğrafyasında etkisi artan Türkiye'nin enerji savaşlarında hedef alınmasına sebep olmaktadır.

Harita 1. Türkiye'nin Ana Petrol ve Doğalgaz Transit Boru Hatları

(Kaynak: U.S. EIA, 2015, Turkey full report Energy Information Administration based on BP, OilPrice.com, The National (UAE), The Washington Post, Genel Energy, Eni, and United Press International.)

Harita-1'de görüldüğü gibi Türkiye'den geçen petrol boru hatlarının toplam kapasitesi 4.8 Mb/d (Million barrels per day; milyon varil/gün) ve toplam uzunluğu 2.310 mildir. 2006 yılında başlayan Azerbaycan ve Kazakistan'dan gelen *Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattı* (1100 mil, 1.2 Mb/d) ve 1976 yılında başlayan Kuzey Irak'tan gelen *Kerkük-Ceyhan Petrol Boru Hattı* (620 mil, 1.5 Mb/d) işletmededir. Ayrıca yine Kuzey Irak'tan gelen *Kürt Bölgesel Yönetimi Petrol Boru Hattı* (250 mil, 0.6 Mb/d) 2013'de tamamlanmıştır ve işletmededir. Rusya ve Orta Asya'dan gelen *Samsun-Ceyhan Petrol Boru Hattı* (340 mil, 1.5 Mb/d) projesi ise 2013'de askıya alınmıştır (U.S. EIA 2015).

Türkiye'den geçen Ana Doğalgaz Boru Hatlarının toplam kapasitesi 10.3 Tcf (Trillion cubic-feet), toplam uzunluğu 2310 mildir. Rusya'dan gelen, Ukrayna, Moldova ve Romanya'yı transit geçen *Trans Balkan Doğal Gaz Boru Hattı* (0.5 Tcf, 600 mil) Güneydoğu Avrupa ve Türkiye pazarlarına 1987'de, İran'dan gelen *Tebriş -Doğubayazıt Doğal Gaz Boru Hattı* (0.5 Tcf, 1,600 mil) ise Türkiye pazarına 2001'de girmiştir. Rusya'dan gelen *Mavi Akım Doğal Gaz Boru Hattı* (0.6 Tcf, 750 mil) Türkiye pazarına 2003'de, Azerbaycan'dan gelen, Gürcistan üzerinden BTC Petrol hattını takip eden *Güney Kafkasya (SCP) Doğal Gaz Boru Hattı* (0.3 Tcf, 430 mil) Gürcistan ve Türkiye pazarına 2007'de girmiştir. Azerbaycan, Rusya ve İran'dan gelen *Türkiye- Yunanistan- İtalya Enterkonnekte Hattı* (0.4 Tcf, 180 mil) Yunanistan pazarına 2007'de girerken İtalya için çalışmalar sürmektedir. Mısır'dan gelen Suriye üzerinden geçen *Arap Gaz Boru Hattı (AGP)* (0.4 Tcf, 630 mil) Ürdün, Lübnan ve Suriye pazarına 2003'te girmiştir. Ayrıca, Azerbaycan'dan gelen *Güney Kafkasya Doğal Gaz Boru Hattının* (0.6Tcf, 430 mil) 2019'da Gürcistan, Türkiye ve Güney Avrupa pazarlarına girmesi hedeflenmektedir. Azerbaycan'dan gelen *Trans-Anadolu Boru Hattının (TANAP)* (0.6 Tcf, 1150 mil) 2019'da Türkiye ve Avrupa pazarlarına, ayrıca Gürcistan sınırında TCP'den ilave bir hat alarak Bulgaristan ve Yunanistan pazarına girmesi hedeflenmektedir. Azerbaycan doğal gazının yanı sıra TA, NAP ve SCP üzerinden Rusya'nın doğalgazını da getirmesi planlanan *Trans Adriyatik Boru Hattının (TAP)* (0.4 Tcf, 540 mil) 2020'de İtalya ve Güneydoğu Avrupa pazarına girmesi planlanmaktadır. Rusya'dan gelen *Türk Akımı-1 Boru hattının* (0.6 Tcf, 500 mil) 2016'da Türk pazarına, Rusya'dan gelen *Türk Akımı-2 Boru Hattının* (1.7 Tcf, 500 mil) ise 2019'da Türkiye üzerinden Güneydoğu Avrupa pazarına girmesi hedeflenmektedir.

Kuzey Irak'tan gelen *Irak- Türkiye* (0.4/0.7 Tcf, uzunluk planlanmaktadır) BOTAŞ ile Kürt Bölgesel Yönetimi arasındaki pazarlıklara göre Türkiye ve Güneydoğu Avrupa pazarına girmesi düşünülmektedir. Azerbaycan'dan gelen *Türkiye –Bulgaristan Enterkonnekte Boru Hattının (ITB)* (0.1 Tcf, uzunluk planlanmaktadır) Azerbaycan ile Bulgaristan'ın 2013 Anlaşmasına istinaden Bulgaristan pazarına girmesi planlanmaktadır. Kuzeydoğu Avrupa, Güneydoğu Avrupa ve Türkiye arasında çift yönlü tasarlanan ve Doğu Slovakya, Macaristan ve Romanya üzerinden geçecek olan *Doğu Yayı (Eaststring) Boru Hattı* (1.4 Tcf, 500 mil) projesi Avrupa Birliği kapsamında önerilecektir. Rusya'dan gelerek Türkiye ve Güneydoğu Avrupa pazarlarına girmesi düşünülen *Güney Akım (South Stream) Projesi* (2.2 Tcf, 560 mil) ise 2014 sonlarında iptal edilmiştir (U.S. EIA 2015).

Veriler Anadolu ve Boğazlar'dan geçen boru hatları vasıtasıyla Türkiye'nin Rusya, Kafkaslar ve Ortadoğu petrol ve doğalgazını Avrupa'ya taşıyan köprü konumunda olduğunu göstermektedir. 2001- 2012 arası Türkiye'nin enerji ihtiyacı iki katından fazla artmıştır. 2012'de enerjinin % 72'si fosil ve % 25'i hidroelektrik kaynaklardan elde edilmiştir. 2010'dan beri OECD ülkeleri arasında enerji talebi en büyük olan ülke olan Türkiye, diğer OECD ülkelerinden farklı olarak ekonomik krizlerde ayakta durmayı başarmıştır (U.S. EIA 2015).

2.2. AK PARTİ Hükümetlerinin Nükleer Enerji Stratejilerinin Basında Tartışılması: Ekonomik liberalizmi benimseyen muhafazakâr bir parti olarak Recep Tayyip Erdoğan önderliğinde 14 Ağustos 2001'de kurulan AK Parti, 03 Kasım 2002 Genel Seçimlerinde tek başına iktidara gelmiştir. 08 Mart 2003 Ara Seçiminde Siirt'ten milletvekili seçilen Erdoğan 15 Mart 2003 tarihinde Başbakan, 10 Ağustos 2014 Seçimlerinden sonra ise Cumhurbaşkanı olmuştur. AK Parti, 2002 - 2015 dönemindeki genel ve yerel seçimlerden başarıyla çıkmayı başarmış ve iktidarda kalmıştır. AK Parti Hükümetleri NATO birlikliğinin sürdürülmesinin yanında AB'ye katılım sürecinde önemli aşamalar sağlamıştır.

AK Parti Hükümetleri enerji politikaları konusunda daha aktif bir politika izlemiş, Türkiye'yi ileri götüren ulaştırma, savunma ve enerji alanlarındaki mega projeler gerçekleştirmiştir. Enerji projeleri arasında dünyanın jeostratejik dengelerini belirleyebilme açısından önemli bir konuma sahip olan nükleer enerji güç santrallerine sahip olma konusunda Türkiye, AK Parti Hükümetleri döneminde büyük ivme sağlamıştır.

Genel Başkan Recep Tayyip Erdoğan tarafından 16 Kasım 2002 tarihinde açıklanan Ak Parti *Acil Eylem Planı*'nda (AEP) Avrupa Birliği (AB) uyum sürecine yönelik değişim ve dönüşüm ile AB üyelik yükümlülüklerini üstlenilebilme yeteneği kapsamında enerji konusu ele alınmıştır (www.abgs.gov.tr). *Planda* tüm toplumsal kurum ve kuruluşlar gibi medyanın da şeffaf olması gerektiği vurgulanırken, yapısal reformlar; *Kamu Yönetimi Reformu, Ekonomik Dönüşüm Programı, Demokratikleşme ve Hukuk Reformu ile Sosyal Politikalar* olarak dört ana başlıkta toplanmıştır. *Ekonomik Dönüşüm Programı*'nın "Enerji" alt başlığında; enerji piyasasının rekabete açılmasının hızlandırılması (EDP-55) ve Yap-İşlet-Devret, Yap-İşlet, İşletme Hakkı Devri (EDP-56) uygulamalarının gözden geçirilmesi hedeflenmiştir (AEP 2003).

Partinin iktidar olduğu dönem içerisinde; AB kriterlerine uygun olarak enerji sektörünün piyasa liberalizasyonu ve fiyat reformları gerçekleştirilmesi, *Kullanılmış Yakıt ve Radyoaktif Atık Yönetimi Güvenliği Birleşik Sözleşmesine* katılım ve AB standartları ile uyumlu, yüksek seviyede nükleer güvenlik sağlayan bir nükleer kanunun kabulü, enerjide ithalat bağımlılığının azaltılması, elektrik üretiminde doğal gazın payının düşürülerek yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımına hız verilmesi, nükleer güç santralleri yapımına başlanması ve nükleer güvenlik kalitesinin artırılması sağlanmıştır. Ayrıca, bölgedeki petrol, doğal gaz ve elektriğin uluslararası pazarlara ulaştırılmasında Türkiye'nin transit güzergâhı ve terminal ülke olmasına yönelik çalışmalar ve AB enerji iç pazarına entegrasyon amacıyla altyapı çalışmalarında önemli adımlar atılmıştır (www.abgs.gov.tr).

AK Parti nükleer enerji konusuna önem vermektedir. Dünyada 30 ülkede 442 nükleer enerji güç reaktörü bulunmakta, çoğu Asya'da olmak üzere 66 reaktör yapım aşamasındadır (<https://www.taek.gov.tr>). Nükleer enerji güç santrallerine sahip olabilmek için nükleer enerji teknolojisi yetkisine sahip olan ABD, Fransa, Japonya, Çin ve Rusya'dan (www.nuklearforum.ch) teknoloji transferi gerekli olmaktadır. Bu konudaki önemli sorunlardan birisini 1968'de imzalanan ve 1995'de yenilenen "Nükleer Silahların Yayılmasını Önleme Anlaşması" (NPT) çerçevesinde bu enerjinin barışçıl kullanımının temini oluşturmaktadır (www.nti.org) .

Türkiye'de elektrik üretimi için petrol, kömür, gaz, hidro-enerji, biyo-enerji ve güneş, rüzgâr gibi yenilenebilir enerji kaynakları kullanılmaktadır.

Türkiye’de elektrik enerjisinin kurulu gücü 28 Şubat 2015 itibarıyla toplam 69.981,1 MW’tır. Kaynakların dağılımında doğalgaz (21.499,0 MW, % 31), hidrolik baraj (16.751,8 MW, % 24), kömür (14.650,9 MW, % 21) başı çekmektedir (TEİAŞ 17.03.2015). İthalata dayalı olan doğalgaza alternatif olarak cazip enerji arz kaynağı olan nükleer güç santralleri planlanmıştır. 2023 yılına kadar elektrik enerjisi üretiminin % 5’inin nükleer enerjiden sağlanması öngörülmektedir (Kumbaroğlu 2012a).

Türkiye’nin 3 ayrı nükleer enerji güç reaktörü kurma projesi vardır. Santrallerden; Akkuyu’daki için Rusya, Sinop’taki için Japonya ile işbirliğinin ardından, üçüncüsü için Çin ile ortaklığa gidilmektedir. Nükleer reaktörlerle ilgili uzun zamandır medyada yapılan tartışmalar Nisan 2015’de başlayan ve 2020’de işletmeye alınması planlanan Mersin-Akkuyu ile birlikte yoğunlaşmış (<https://www.taek.gov.tr>), ikinci projesi olan Sinop-Atmea ve İğneada’ya yapılması düşünülen üçüncü proje ile daha da artmıştır (U.S. EIA 2015; Şahan 2016). Kurulacak reaktörlere önemli bir ekonomik kaynak (Akkuyu 25 milyar \$, Sinop 22-25 milyar \$) aktaracak olan Türkiye, Çin ile ortaklığa gittiği 3. reaktörle yeni teknolojiye de sahip olacaktır (WNA 2016).

Tablo 1. Türkiye İçin Planlanan ve Önerilen Nükleer Güç Reaktörleri

Ülke	Proje	Reaktör tipi	Kapasite MWe Gros- Net	Başlama tarihi	İşletmeye alma
RUSYA		(APWR tipi)			
	Akkuyu 1	WWER-1200/V-392M(AES-2006)	1200- 1100	2016	2023
	Akkuyu 2	WWER-1200/V-392M(AES-2006)	1200- 1100	2017	2023
	Akkuyu 3	WWER-1200/V-392M(AES-2006)	1200- 1100	2018	2024
	Akkuyu 4	WWER-1200/V-392M(AES-2006)	1200- 1100	2019	2025
JAPONYA		(APWR tipi)			
	Sinop 1	Atmeal	1150	2017	2023
	Sinop 2	Atmeal	1150	2018	2023
	Sinop 3	Atmeal	1150		?
	Sinop 4	Atmeal	1150		?
ÇİN					
	İğneada 1-2	AP1000x2,	2x1250		
	İğneada 3-4	CAP1400x2	2x1400		

(Kaynaklar: WNA (2016, Mayıs) Dünya Nükleer Birliği /World Nuclear Association "Nuclear Power in Turkey"
<http://www.world-nuclear.org/information-library/country-profiles/countries-t-z/turkey.aspx> ve
 İsviçre Nükleer Forumu/NuclearForum Schweiz <http://www.nuklearforum.ch/de/en/nuclearplant>

Bu konuda medyada yapılan tartışmalar reaktörlerle sınırlı değildir. Uranyum madenciliği dâhil hemen her aşaması haber ve yorum olarak kamuoyu gündemine taşınmaktadır. Türkiye’de küçük çapta uranyum

madenciliği öngörülmektedir (WNA 2016, May). Türkiye'nin çabası nükleer santral yapımı açısından anlamlıdır. Çünkü doğal uranyumda % 0.7 var olan U^{235} 'nin az zenginleştirilmiş (% 3-5 arasında) nükleer santral tasarımlarında, çok zenginleştirilmiş ise (% 20 oranında) nükleer silah yapımında kullanılmaktadır (www.nti.org).

Medyanın ağırlıklı ele aldığı konulardan birisini nükleer santraller oluşturmaktadır. Tablo-1'de gösterilen nükleer güç santralleri farklı tarihlerden medya tarafından kamuoyu gündemine taşınmıştır. Bu konudaki haberlere, uzman görüşlerine ve yorumlara medyada yer verilmiştir. Bunlar içerisinde en çok tartışılan kuşkusuz Akkuyu olmuştur. Rus, Rosatom'un üstlendiği proje reaktörün özellikleri kadar firmanın ait olduğu ülke ile de gündeme gelmiştir. (www.nuklearforum.ch). Yayımlarda firmanın yeterliliği, Rusya'nın gelecekte kuracağı yeni santraller (<http://www.nucnet.org>) haber ve yorum konusu olmuştur.

Nükleer enerji ve santraller yayın konusu yapılırken çevre unutulmamıştır. Türkiye'nin 2010 yılı mayısında Ulusal İklim Değişikliği Strateji Belgesini yayımlaması, nükleer güç santrallerinin fosil yakıt kaynaklı elektrik üretimini ikame ettiği oranda sera gazı salımını azaltması (Kumbaroğlu 2012b, Van Leeuwen 2012a: 55) medyanın ele aldığı konulardan olmuştur. Nükleer enerji çevre boyutundan başka sağlık açısından da tartışılmıştır. Bu enerji türünün güvenliği, radyasyona maruz kalma, kullanım ömründen sonra kapatılma sürecindeki sağlık riskleri, kalıtsal etkileri, Fukushima felaketinin de etkisiyle (van Leeuwen 2012b: 4) ele alınan konular arasında yer almıştır.

3. Nükleer Enerji Haberlerinin Türk Basınında Temsili

AK Parti Hükümetleri döneminde nükleer enerjinin basında temsilinin ortaya konmasına yönelik seçilen üç gazetenin 16 yıllık süreçteki haberleri içerik analizine tabi tutulmuş, nükleer enerji konulu haberlere hangi çerçevelerden bakıldığı ve basın tutumu ortaya konmuştur.

3.1. İçerik Analizi, Kodlar ve Haber Çerçeveleme

3.1.1. İçerik Analizi: Araştırma çerçevesinde örneklem olarak alınan gazeteler hem niceliksel hem de niteliksel analize tabi tutulmuştur. Nicel kısım, gazetenin nükleer enerji haberlerine, konularına göre ne genişlikte yer verdiğini sayısal verilerle ortaya çıkartmayı amaçlamaktadır. Niteliksel analiz ise bu haberlerin nükleer enerji ile ilgili yanlılık durumunu tespit

etmeyi amaçlayan tutum analizidir. Haberler aracılığıyla medyanın nükleer enerji ile ilgili olumlu, olumsuz ya da nötr tavrı belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca, medyanın nükleer enerjiyi nasıl çerçevelediğini görmek için kategoriler oluşturulmuş, metin yorumlarına yönelik unsurlar, belirlenmiş olan kategoriler içine yerleştirilmiştir. Haberler, içerik analizi ile birimlerine ayrılmış ve ilgili haber kategorilerine yerleştirilmiş ve değerlendirilmiştir.

Çalışmada, kantitatif içerik analizi kapsamında frekans analizi ve kodların kategorileştirilmesi yapılmıştır. Haberlerin frekansları her bir gazete ve üç gazetenin toplamı olarak incelenmiştir. Kalitatif içerik analizi ile iletişim içerikleri kategorilere ayrılmış ve sınıflandırılması yapılmıştır. Haberler metne dayalı datalardır. Metin dataları sistematik analize tabii tutulmuş ve tutum analiz edilmiştir. Bilim iletişimde metnin açık anlamı ve gizli anlamı arasında fark anlatılmaya çalışılmıştır.

Araştırma için seçilen içerik analizini yöntemini medya çalışmalarında birçok araştırmacı kullanmıştır. Bunlar arasında; Lazarsfeld, Lasswell ve Berelson vardır. Ayrıca Krippendorff, Holsti, Gerbner ve Merten yöntemi disiplinler arası çalışmada kullanmıştır. Mayring bilgisayar çağını yakalayarak içerik analizi yaparken Weber niteliksel içerik analizine yönelmiştir.

Lazarsfeld (1996: 11, 476) sosyal bilimlerde modern metodolojinin geliştirilmesinin rolünü içerik analizini vurgulayarak incelemiştir. Krippendorff (1980: 21-33), mevcut verilerden içeriğe yönelik sağlam ve yinelenbilir çıkarımlar yapmak amacıyla herhangi bir medya metnini ele alırken “mesajın objektifliğine dikkat etmek, özneler-arasılık, öncül tasarım, güvenilirlik, geçerlilik, geliştirilebilirlik, tekrar edilebilirlik, hipotez test edilebilirlik” unsurlarını barındıran kavramlara odaklanmış ve şu soruları sormuştur. Bilimsel yönetime dayanan kantitatif/nicel bir analizde sorular: Hangi datalar analiz edilmektedir? Tanımlar nasıl yapılmıştır? Araştırma evreninde nüfus nasıldır? Analizin sınırları nelerdir? Çıkarımların (inferences) hedefi nedir? Lasswell (1941: 455), yönetici elitlerin halkla ilişkilerde sembollerin manipülasyonunu ve askerî olmayan tüketim malları için modern bilimin üretici potansiyelini ve bilimsel çalışmanın zamanlamasını değerlendirmiştir. Gerbner (2014: 10, 15) ise, kültürel çevre hareketini başlatan ve bu hareket aracılığıyla medya politikaları ve uygulamalarını değiştirmeye yönelik küresel çapta bir aktivistler ve örgütler koalisyonu oluşturmaya çabalarken, kültürleme kuramını medyaya

tanıtmıştır. Uluslararası kültürlenme temasını karşılaştırmalı olarak işleyen Gerbner (1958: 85-108), her ülkenin televizyon sisteminin tarihî, politik, sosyal, ekonomik ve kültürel içeriklerinin olduğunu belirterek Amerikan televizyonunun suni dünya yarattığı çıkarımını yapmıştır.

Merten (1983: 11), medya toplumunun gelişmesi ile birlikte içerik analizi yöntemini etnoloji, dil bilimi, iletişim, pedagoji, siyaset, psikoloji ve sosyoloji gibi farklı alanlarda teori, yönetim ve uygulamalarını ele almıştır. Lasswell ve Blumenstock (1939: 8, 9, 101) ise Chicago'daki solcuları incelemiş, Amerika'daki ilk ciddi komünist propagandaları analiz ederek sembollerin manipülasyonu ile tutumların kontrol edilmesini ele almış, siyasi propagandanın ilk bilimsel içerik analizini yapmıştır. Berelson (1952: 18), iletişimin belirgin içeriğinin objektif, sistematik ve niceliksel tanımını yapmış ve özellikle Amerika'daki nüfus artışını ve aile planlamasını sistematik olarak incelemiştir. Faydacı bir yaklaşımla içerik analizinin çok maksatlı kullanılabileceğini belirten Berelson, iletişim içeriğindeki uluslararası farklılıkları anlamak, medya düzeylerini kıyaslamak, iletişimde diğer karakteristikleri belirlemek, kişi veya grupların psikolojik durumlarını incelemek, propagandanın varlığını tespit etmek, iletişimde tutum ve davranışı betimlemek, grupların, kurumların veya toplumların kültürel şemalarını açığa çıkarmak ve iletişim içeriğinin trendini tasvir etmek gibi örnekleri vermiştir.

Holsti (1969: 46- 47), siyasal iletişim kapsamında uluslararası sistemin dört modelini realizm, Marksizm, yapısalcılık ve küresel toplum başlıklarında toplamış, ayrıca karar verme modellerini bürokratik, grup dinamiği ve bireysel düzeyde niteliksel içerik analizi ile incelemiştir. Mayring (1999, 2003: 20-22), çevre araştırmalarında bilgisayar desteği ile niteliksel içerik analizi adımlarını niceliksel analize entegre ederek standardizasyona yönelirken, Neuendorf (2002: 52-56), insan kodlamasına karşı bilgisayar kodlamasını koymuş, betimleyici, çıkarımsal, psikometrik ve öngörülü içerik analizi çeşitlerine yönelerek mesajın kaynak ve alıcı datalarıyla bağlantılarını açıklamıştır. Beck ve Vowe (1995), multimedya argümanlarını 25 farklı günlük ve haftalık gazetelerden ve radyodan derlenen metinlerle tümdengelim ve tümevarım metodlarını entegre ederek medyanın gelişimi üzerine niteliksel bir içerik analizi yapmışlardır. Weber (1990: 22, 23, 53) ise, yazılı metinlerden içerik analizi ile sağlam çıkarımlar yapmak için kayıt

birimlerini kelime, manası, cümle ve tema üzerinden tanımlamış, kodlama yapmış, kategorileri belirlemiş, kodlamayı güvenilirlik için test etmiştir. Weber özellikle 1976- 1980 yılları arasında Demokrat ve Cumhuriyetçi Parti platformlarında kullanılan kelimelerin frekans analizini yapmıştır.

İçerik analizi epistemolojik ve metodolojik bir yöntem olup bu yöntem ile ampirik dokümanların içeriği incelenmektedir. İçerik çözümlemesi yöntemi birtakım nicel ve nitel göstergelerden hareketle içerikten elde edilen bilgilerin ötesinde, içeriklerde gözlemlenen sonuçlardan yani metindeki göstergelerden hareketle doğrudan gözlemlenemeyen etkenlere yorum getirmeye ilişkin bilgiler elde etmeye çalışır (Gökçe 2001: 19). İçerik analizinin amacı, metinlerin içerikleri hakkında elde edilen sistematik verilerden hareketle yinelenen çıkarımlar yapmak yani, belirgin özelliklerden belirgin olmayan içerik özelliklerine yönelik sonuç elde etmektir (Gökçe 2006: 23). Yöntem objektif ve sistematiktir (Singletary 1993: 281) ve medyanın hikâyeleri işleyiş biçimi izleyicilerin konuyla ilgili algılarını etkileyebilmektedir (Ferguson 2000: 86). Yöntemi kullananlar, medyanın hedef kitesine ulaşan mesajları ile gündem yarattığını ve fikirleri şekillendirmede etkili olduğu belirtmektedir (Ersoy ve Balyemez 2013).

3.1.2. Kodlar: İncelenen üç gazetede 16 yıllık sürede yer alan haberler web siteleri üzerinden belirli kriterlere göre derlenmiştir. Haberler derlenirken; “Türkiye nükleer”, “nükleer enerji”, “nükleer reaktör”, “nükleer santral”, “nükleer güç”, “nükleer kaza”, “nükleer radyasyon”, “Greenpeace”, “nükleer uzman”, “nükleer ihale”, “Mersin-Akkuyu”, “Sinop”, “Fukuşima/Fukushima”, “İğneliada”, “İğdir nükleer” gibi anahtar kelimeler ile arama yapılmıştır. Gazetelerin nükleer enerji ile ilgili haberlerdeki tutumu ve bakış açısını ortaya koymak için “lehte, aleyhte, nötr” veya “tarafdar, karşıt, nötr” şeklinde üç kategori oluşturulmuştur. Haberlerin pozitivist paradigmanda nesnel olarak tutum analizi bağlamında değerlendirilebilmesi için seçilen kelimelerden oluşan bir kodlama cetveli hazırlanmıştır.

Haber metnini tutum kategorileri olarak değerlendiren ve haberin lehte, aleyhte veya nötr olduğunu gösteren kelimeler ve ifadeler Tablo 2’deki gösterilmiştir.

Tablo 2. Tutum Analizi İçin Oluşturulan Kodlama Cetveli

Lehte	...dillendirildi, dikkat çekti, avantaj sağlar, mühür vuruldu, dev teklif, faylar aktif değil, nükleere geçer not, mecburi istikamet nükleer, nükleer temiz enerjidir, 41 kere maşallah, nükleer bu ülkenin hakkı, nükleer elimizi güçlendirecek, Akkuyu Dünya'ya örnek olacak, sızıntı etkilemez, Akkuyu'nun tedbirini alacağım, Türkiye hayalini gerçekleştiriyor, Akkuyu başlamalı, nükleer için altyapı var, Türkiye nükleere ısınmıyor, nükleer kontrol altında
Aleyhte	...uyardı, ölüm kustu, pişman oldum, hamaset işi kotarmaz, robotlar bile hayatta kalamıyor, facianın eşiği, yol yeşilken, 10 kötü 5 iyi, 2016'dan kork, Sayıştay'da takıldı, bombamız var, iddia etti, suçladı, sert eleştirdi, yasağa rağmen, engelle rağmen, oysa, endişe, hayır istemiyorum, fesih daha trajik, hem suçlu hem güçlü, sultan ile çar, isyan etti, mutsuzluk fitrati, Truva atı, iki dakikada kriz, uzman şarttık, kanser yapıyor, kanseri artır, Akkuyu'da zaaf, kara bulutlar, geriliyor, 6 yalantek doğru, hukuk skandalı, Karadeniz battı, koylara kıymayın, yalan söylüyor, deniz bitti, nükleer yalanlar, nükleer felaket, rüzgar eken fırtına biçer, nükleer çöplük, şüpheli izotoplar, Mersin istemiyor, nükleer karnesi dökülüyor, zeytinlere kıymayın, nükleer uzmanları böldü, nükleerde uçuk maliyet, nükleer kumar, acele kamulaştıma, inandırıcı değil, gizli ortaklar, BBG Akkuyu, nükleer santralin altında aktif fay hattı
Nötr	...konuştu, dedi, devam etti, belirtti, gündeme getirdi, ifade etti, kurdu, planlandı, rafa kaldırıldı, boşaltıldı, karşılaştı, yapıldı, söyledi, açıkladı, istedi, gösterdi, dinledi, hatırlattı, gösterdi, tanıttı, durdu, ertelendi, görüldü, bilgilendirdi, onandı, anlaşma sağlandı, taşındı, onaylandı, kaynaklandı, istendi, mesaj verdi, ziyaret etti, başladı, bulundu, itiraf etti, değişti, incelendi, karar verildi, rapor verildi, imzalar atıldı, buluştu, iptal edildi, yanıt arıyor, üretildi, bekleniyor, katılıyor, sona erdi, gündeme düştü, girildi

3.1.3. Haber Çerçeveleme: Haber çerçevelerini oluşturmak için konular ve temalar sınıflandırılmış, haberi yapan gazetenin, haber olayını savunması veya karşı çıkması hangi temalar çerçevesinde, hangi kavramlar etrafında yoğunlaşmakta olduğu analiz edilmiştir. Bu bağlamda haber çerçeveleri; *çevre-sağlık*, *çatışma-gösteri*, *tehlike-hasar*, *ekonomi-politik*, *politik*, *bilimsel-teknik*, *askeri*, *hukuk* ve *diğer* kategorileri altında incelenmiştir. Haberlerde Türkçenin yapısal sınırları dikkate alınmış ve haber metinleri üzerinden kurdukları söylem incelenmiş, ifadelerin açık anlamlarından yola çıkılarak metinler değerlendirilmiştir.

Medyanın, kamusal alanın doğası hakkında açık bir uzlaşma olmasa bile kamusal söylemi etkilediğini kabul edilmektedir (Özarlan 2007: 8). Goffman (1986: 2), çerçevelemeyi sosyal gerçekliğin farklı bir analizi olarak tanıtır ve kavramsal çerçevelerin, bireyin toplumu algılamasını nasıl yapılandırdığını yani gerçekliğin yapılanmasını inceler. Bir çerçeve (Goffman 1986: 21-22) tecrübelerin organize edildiği bir kavramlar kümesi

ve teorik bakış açısı olup, bireylerin, gurupların ve toplumların eylemlerini yönlendirmektedir. Birincil çerçeveler, doğal dünyada başlangıçta anlamsız görünen bireysel tecrübeler ve sahnelere anlam yükler. Diğer bir çerçeve türü ise olayları ve olayların insanlarla olan bağlantılarını açıklayan sosyal çerçevelerdir. Çerçeveler (Özarslan 2007: 8) bireylere, kendi yaşam alanlarına ve dünyalarına göre olayları belirleme, anlamlandırma, tanımlama ve etiketleme imkânı veren bir yorum kalıbıdır. Çerçeveler gerçeğe ilişkin anlamın inşa edilmesinde öznel ve zihinsel temelli olmalarının yanı sıra belli durumlarda olayları, kişileri, sorunları anlamakta kullanılır ve toplumsal kuralların yönlendirdiği etkinliklerle öğrenilir.

Mevcut literatürde, hepsi aynı anda olmasa da yaygın olarak görülen haber çerçeveleri tespit edilmiş ve belli bir çerçevenin haberlerdeki mevcudiyeti ve bunun kamuoyu bakımından sonuçları üzerinde durulmuştur (Özarslan 2007: 2). Araştırmalarında (Semetko ve De Vreese 1999: 95, Özarslan 2007: 62-63) beş tür çerçevenin medya söylemlerine hâkim olduğunu ortaya çıkarmışlardır. Bunlar; bir probleme neden olma veya çözmeye sorumluluğunu hükûmete, bir bireye veya bir gruba atan *Sorumluluk Çerçeveleri*, izleyici ilgisini çekmek için bireyler, gruplar veya kurumlar arasındaki çatışmayı anlatan *Çatışma Çerçeveleri*, insan hayatına dair hikayeleri ve duygusallığı öne çıkaran *İnsani İlgî Çerçeveleri*, problemi veya konuyu dini inançlar veya ahlaki prensipler bağlamında ele alan *Ahlakilik Çerçeveleri*, konuları bireyler, gruplar, kurumlar, bölgeler veya ülkeler için doğuracağı maddi yararlar veya maliyetler bakımından anlatan *Ekonomik Sonuçlar Çerçeveleridir*.

Anlamın inşası sürecinde medya söylemi ve kamuoyu oluşturulması (Özarslan 2007: 7) arasında ilişkiyi araştırmış olan Gamson ve Modigliani (1989: 2), televizyon haberleri, magazin, karikatür ve haber dergileri için nükleer enerji temasını çerçevelemişlerdir. Haber çerçevelemeye örnek olarak bu yazarların makaleleri arasından “gelişmekte olan ülkeler özellikle nükleer enerjinin barışçıl kullanımlarından faydalanabilirler” veya “nükleer enerji, hayatımız için ekonomik büyümeyi sürdürmek için gereklidir” gösterilebilir. Bu çerçeveler Gamson ve Modigliani tarafından “medya paketleri” olarak tanımlanmıştır. Hatta kodlayıcılar bu özellikli kategorilerin peşine düşmüşler ve böyle kategorilerin kullanımıyla kodlamada % 80 uyum sağlanmakta olduğunu belirtmişlerdir.

3.2. Hürriyet, Cumhuriyet ve Yeni Şafak Haberlerinin İçerik Analizi

3.2.1. Türkiye’de Nükleer Enerji Haberlerinin Yoğunluğu: Araştırma çerçevesinde *Cumhuriyet*, *Hürriyet* ve *Yeni Şafak* gazetelerindeki nükleer enerji haberlerinin yoğunluğu değişmektedir. Üç gazetede haberlerin dönemsel yoğunluğu iki önemli olay sebebiyle değişmektedir: Birincisi, Türkiye’deki medya gündemine oturan ve tüm dünyayı etkileyen 11 Mart 2011’deki Japonya Fukushima nükleer enerji santralindeki kazadır. Diğeri ise AK Parti döneminde gerçekleştirilen nükleer reaktör santral ihalesi sürecidir. 1977–2009 yılları arasında yapılan Mersin-Akkuyu Nükleer Güç Santrali ihale çalışmaları Mayıs 2010 Türkiye ve Rusya arasındaki anlaşma ile sonuçlanmış ve 21.07.2010 tarih ve 27648 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kanun yürürlüğe girmiştir (www.akkunpp). Görüşme ve ihale süreci, anlaşmanın imzalanması Türk medyasında ayrıntılı olarak yer almıştır.

3.2.2. Haberlerin Yıllara ve Gazetelere Göre Dağılımı: Belirlenen 16 yıllık zaman diliminde örneklem olarak seçilen üç gazetede toplam 951 adet nükleer enerji haberi incelenmiştir. Bu haberlerin 625’i *Cumhuriyet*’te, 199’u *Hürriyet*’te, 127’si *Yeni Şafak*’ta yer almıştır.

Tablo 3’teki verileri bakıldığında haber yoğunluğunun dünyada ve Türkiye’de nükleer enerji konusundaki gelişmelere göre değiştiği görülmektedir. Haberlerin yoğunluğu 2014 ve 2015’te fazladır. Yoğunluğun sebebini Mersin’deki Akkuyu nükleer santral ihalesi oluşturmaktadır. *Hürriyet*’in 199 haberinin 80’inin, *Cumhuriyet*’in 625 haberinin 211’inin, *Yeni Şafak*’ın 127 haberinin 11’inin 2015 yılında yapıldığı görülmektedir (Bkz. Tablo: 3). Benzer bir yoğunlaşma Fukuşima kazasının olduğu 2011 yılında görülmektedir. Tablo: 3 verileri nükleer enerji haberlerinin 2007 yılından itibaren gazetelerde yer almaya başladığı göstermektedir.

İncelenen 16 yıllık dönemde, üç gazeteden nükleer enerji haberlerine en çok yer verenin *Cumhuriyet* olduğu gözlenmektedir. Toplam 951 haberin % 65.7’sinin *Cumhuriyet*, % 20.9’unun *Hürriyet* ve % 13.4’ünün *Yeni Şafak*’ta yer aldığı Tablo: 1’de görülmektedir.

Tablo 3. Yıllara ve Gazetelere Göre Haberlerin Dağılımı

Yıllar	Hürriyet			Cumhuriyet			Yeni Şafak			TOPLAM	
	Haber Sayısı	%- 951 haberde	%- 199 haberde	Haber Sayısı	%- 951 haberde	%- 625 haberde	Haber Sayısı	%- 951 haberde	%- 127 haberde	SAYI	%
2016	8	0,8	4,0	31	3,3	5,0	12	1,3	9,4	51	5,4
2015	80	8,4	40,2	211	22,2	33,8	11	1,2	8,7	302	31,8
2014	56	5,9	28,1	128	13,5	20,5	7	0,7	5,5	191	20,1
2013	21	2,2	10,6	20	2,1	3,2	29	3,0	22,8	70	7,4
2012	6	0,6	3,0	27	2,8	4,3	13	1,4	10,2	46	4,8
2011	7	0,7	3,5	107	11,3	17,1	19	2,0	15,0	133	14,0
2010	7	0,7	3,5	57	6,0	9,1	12	1,3	9,4	76	8,0
2009	4	0,4	2,0	32	3,4	5,1	6	0,6	4,7	42	4,4
2008	7	0,7	3,5	12	1,3	1,9	7	0,7	5,5	26	2,7
2007	3	0,3	1,5	0	0,0	0,0	3	0,3	2,4	6	0,6
2006	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	3	0,3	2,4	3	0,3
2005	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	1	0,1	0,8	1	0,1
2004	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0
2003	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	1	0,1	0,8	1	0,1
2002	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0
2001	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0
2000	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	3	0,3	2,4	3	0,3
Toplam	199	%20,9	%100	625	%65,7	%100	127	%13,4	%100	951	%100

3.2.3. Gazetelerin Nükleer Enerji Konusuna Karşı Tutumu: Araştırma çerçevesinde haber analizine yönelik üst kategoriler (tutum kategorileri) ve alt kategoriler (gazetelerin tutumu) oluşturulmuş ve bunlar Tablo:4'te gösterilmiştir. Haber kaynağına yönelik çıkarımlar ve haberde yer alan ifadeler dikkate alınarak haberi üreten gazetenin tutumu analiz edilmiştir. Tutum ve bakış açısı için gazetelerin tutumu; “tarafdar (lehte), karşı (aleyhte), nötr” şeklinde kategoriler oluşturularak tutum analizi yapılmıştır.

Tablo 4. Üç Gazetenin Nükleer Enerji Konusuna Karşı Tutumu

GAZETELER	Lehte			Aleyhte			Nötr			TOPLAM	
	Haber Sayısı	%- 951 haberde	%- kendisi haberinde	Haber Sayısı	%- 951 haberde	%- kendisi haberinde	Haber Sayısı	%- 951 haberde	%- kendisi haberinde	SAYI	%
Hürriyet	13	1,4	6,5	60	6,3	30,2	126	13,3	63,3	199	100
Cumhuriyet	25	2,6	4,0	287	30,2	45,9	313	32,9	50,1	625	100
Yeni Şafak	31	3,3	24,4	23	2,4	18,1	73	7,7	57,5	127	100
Toplam	69	%7,3		370	%38,9		512	%53,8		951	%100

Tablo: 4'teki verilere bakıldığında nötr haberlerin (% 53,8) ağırlıklı olduğu görülür. Bir genelleme olarak yazılı basının nükleer enerji konularına daha yansız yaklaştığı söylenebilir. Buna karşılık lehte ve aleyhteki haberler karşılaştırıldığında aleyhteki haberlerin (% 38,9) daha yoğun olduğu görülmektedir.

Haberler her gazeteye göre değerlendirildiğinde de ağırlık olarak nötr haberlerin (örneğin *Hürriyet* % 63,3, *Yeni Şafak* % 57,5, *Cumhuriyet* % 50,1) yoğun olduğu görülmektedir. Lehte ve aleyhte karşılaştırması yapıldığında; *Cumhuriyet*'teki (% 45,9) ve *Hürriyet*'teki (% 30,2) aleyhte, *Yeni Şafak*'taki (% 24,4) lehte haberler daha fazla olduğu gözlenmektedir. *Hürriyet* (%6,5) ve *Cumhuriyet*'in (% 4) lehteki haber oranları düşüktür (Bkz. Tablo: 4).

3.2.4. Gazetelerin Nükleer Enerji Haberlerini Çerçevelemesi: Haber çerçeveleme üst kategorilerini oluşturmak için tüm haberler konu analizine göre incelenmiş ve kategorik sınıflandırma yapılmıştır. Haberi yapan gazetenin, haber olayını savunması veya karşı çıkması hangi temalar çerçevesinde hangi kavramlar etrafında yoğunlaşmakta olduğu analiz edilmiştir.

Tablo 5. Üç Gazetenin Haber Çerçeveleri

HABER KATEGORİLERİ	GAZETELER	HÜRRIYET	CUMHURİYET	YENİ ŞAFAK	TOPLAM			
		Sayı	% 951 Haber	% Kendi Haber	Sayı	% 951 Haber	% Kendi Haber	Sayı
Çevre - Sağlık	Sayı	23	70	0	93			
	% 951 Haber	2,42	7,36	0	%9,78			
	% Kendi Haber	11,56	11,20	0				
Çatışma - Gösteri	Sayı	8	86	5	99			
	% 951 Haber	0,84	9,04	0,53	%10,41			
	% Kendi Haber	4,02	13,76	3,94				
Tehlike - Hasar	Sayı	17	69	16	102			
	% 951 Haber	1,79	7,26	1,68	%10,73			
	% Kendi Haber	8,54	11,04	12,60				
Ekonomi - Politik	Sayı	50	112	51	213			
	% 951 Haber	5,26	11,78	5,36	%22,40			
	% Kendi Haber	25,13	17,92	40,16				
Politik	Sayı	50	157	51	258			
	% 951 Haber	5,26	16,51	5,26	%25,03			
	% Kendi Haber	25,13	25,12	24,41				
Bilimsel-Teknik	Sayı	27	51	15	93			
	% 951 Haber	2,84	5,36	1,58	%9,78			
	% Kendi Haber	13,57	8,16	11,81				
Askeri	Sayı	4	18	2	24			
	% 951 Haber	0,42	1,89	0,21	%2,52			
	% Kendi Haber	2,01	2,88	1,57				
Hukuk	Sayı	18	20	5	43			
	% 951 Haber	1,89	2,10	0,53	%4,52			
	% Kendi Haber	9,05	3,20	3,94				
Diğer	Sayı	2	42	2	46			
	% 951 Haber	0,21	4,42	0,21	%4,84			
	% Kendi Haber	1,01	6,72	1,57				
TOPLAM	SAYI	199	625	127	951			
	%	20,9	65,7	13,4	%100			

Gazetelerin nükleer enerji haberlerini verirken konuyu nasıl çerçevledikleri, yani hangi çerçeveden konuyu ele aldıklarına ilişkin Tablo: 5 verilerine bakıldığında üç gazetenin de ekonomi - politik (% 22,40) ve politik (% 25,03) çerçevelerinde daha yoğun haber yaptığı dikkati çekmektedir. Daha sonra yakın oranlarda tehlike - hasar ve çatışma - gösteri çerçevelerinde yapılan

haberler gelmektedir. Çevre - sağlık (% 9,78) çerçevesinde yapılan haberler bilim - teknikle birlikte beşinci sırada yer almaktadır (Bkz. Tablo: 5).

Genellikle nükleer enerji konusu çevre ve sağlıkla birlikte ele alınmakta ve eleştirilmektedir. Kamuoyundaki yaygın kanaat de medyanın genellikle çevre duyarlılığı ve sağlık noktasında nükleer enerji haberlerini değerlendirdiği ve eleştirdiği şeklindedir. Ancak araştırma verileri, yazılı basını temsilen seçilen ve farklı eğilimleri yansıtan gazetelerin incelenen 16 yıllık süredeki nükleer enerji haberlerini politik ve ekonomi - politik çerçeveden değerlendirdiklerini göstermektedir. Bunun muhtemel sebepleri olarak nükleer enerji konusuna daha çok siyasi argümanlarla yaklaşılmasıdır. Konu medya tarafından kamuoyu gündemine taşınırken ülke ve kamu yararı açısından ziyade siyasetin bir argümanı olarak iktidar ve muhalefet partileri açısından değerlendirilmektedir. Diğer taraftan özellikle Akkuyu Nükleer Santralına ilişkin ihale süreçlerinde projenin mali boyutunun sık gündeme getirilmesi sonuçların böyle çıkmasına etkisi olduğu söylenebilir.

Hangi çerçevede hangi gazetenin nasıl bir tavır aldığına bakıldığında çevre - sağlık çerçevesinde *Cumhuriyet*'in diğer iki gazeteye göre daha duyarlı gazete olduğu görülmektedir. Tehlike ve hasar çerçevesinde *Yeni Şafak* ile *Hürriyet* birbirine eşit duyarlılıkta, *Cumhuriyet* ise onlardan daha duyarlı olmaktadır. Her üç gazetenin de askerî ve hukuk çerçevelerinde yaptıkları haberlerin az olduğu dikkati çekmektedir.

3.2.5. Gazete Haberlerinin Aktörleri: Araştırmada, incelenen haberlerdeki aktörlerin kimler olduğu da belirlenmeye çalışılmıştır. 16 yıllık süredeki haberlere konu olan aktörler olarak resmî makamlar arasında; Bakanlıklar, istihbarat birimleri, Atom Enerjisi Kurumu, bilim ve teknoloji kurumları, mahkemeler, sendikalar bulunmaktadır. Yabancı makamlar arasında; nükleer enerjiye sahip ülkelerle nükleer enerji ihaleleri alan ve gerçekleştirilen ülkeler vardır.

Gayri resmî kurumlar arasında enerji ve sigorta şirketleri, enerji laboratuvarları ve araştırma şirketleri, lobiciler, üniversiteler, çevreciler ve çevreci kuruluşlar vardır. Nükleer karşıtı gruplar arasında ise; Yeşiller Partisi, Yeşil Barış (Greenpeace), Nükleer Karşıtı Platform (NKP) Anti-Nükleer Cephe, Sinop ve Akkuyu'daki yerel bazlı nükleer karşıtı örgütlenmeler, bireysel tepkileri olan kişiler bulunmaktadır.

Sonuç

Darbe girişiminin sebeplerinden birisini Türkiye'nin Avrasya-Avrupa enerji koridoru olmaktan çıkarılması oluşturmasına rağmen sonuç tamamen aksi olmuştur. 15 Temmuzdan sonraki tarihlerde yapılan açıklamalar AK Parti Hükûmetine diğer devletlerin destek verdiğini göstermiştir. Destek veren ilk ülke Rusya, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı arayan ilk lider Putin olmuştur. İki ülke arasındaki ilişkiler düzelmiş, askıya alınan doğalgaz boru hattı projesi yeniden gündeme gelmiş, yapılmakta olan Akkuyu nükleer santralının hayata geçirilmesi kararı alınmıştır. Daha sonra Amerika yönetimi Türkiye Hükûmetine destek verilmesi gerektiğini belirtmiş, diğer ülkelerin liderleri, BM, NATO ve AB darbe girişimini kınamıştır. (*Hürriyet*, 17,18,23.07.2016; *Yeni Şafak*, 23.07.2016) Darbe teşebbüsü sonrasında AK Parti Hükûmeti nükleer enerji projelerinde Rusya ve Çin ile daha aktif bir politika izlemiş ve dünyanın jeostratejik ve jeopolitik dengelerini belirlemede ağırlığını koymuştur.

Çalışmadaki diğer bulgulara bakıldığında, incelenen dönemde yazılı basında nükleer enerji ile ilgili haberlerin konuyla ilgili gelişmelere paralel olarak medyada haber konusu olduğu görülmektedir. Türkiye'de nükleer enerji konusunda yapılan çalışmalar ve nükleer santral kurulmasına yönelik projelerin tartışıldığı ve ihale sürecinin yaşandığı 2014 ve 2015 yılları ile Japonya'daki Fukuşima Nükleer Kazasının olduğu döneme paralel olarak 2011 yılında yazılı basında haberlerin yoğunlaştığı ortaya çıkmaktadır.

Örneklem olarak seçilen *Hürriyet*, *Cumhuriyet* ve *Yeni Şafak*'ın incelenen dönemdeki 951 haberinin % 53,8'inin nötr haber olması yazılı basının nükleer enerji konusuna ağırlıklı olarak yansız yaklaştığı sonucuna bizi ulaştırmaktadır. Ayrıca, toplam haberler içerisinde aleyhte haberlerin (% 38,9), lehte haberlerden (% 7,3) daha fazla olması medya haberlerinde olumlulara göre olumsuzların daha ağırlıklı olduğu sonucuna bizi götürmektedir.

Haber çerçevelerine bakıldığında, genel kanı ve beklenenin aksine çevre-sağlık ve tehlike hasar çerçevesinin öne çıkmadığı, politik ve ekonomi - politik çerçevenin daha yoğun olduğunu bu çalışma göstermektedir. Ayrıca, basının nükleer enerji konusuna bilim çerçevesinden fazla yaklaşmadığı görülmektedir. Nükleer enerji konusu politik, ekonomik, çevresel ve sağlık

yönüyle ön plana çıkarılmasına rağmen bilim boyutuyla ele alınmaması kamuoyunu bilgilendirmedeki eksikliği olmaktadır. Medyanın bilim gazeteciliği çerçevesinde konuyu farklı yönleriyle gündeme getirerek kamuoyunun serbestçe oluşmasına katkı sağlaması demokratik siyasal sistemlerin medyaya yüklediği bir görevdir. Çalışmada, medyanın 2000-2016 arasında AK Parti Hükümetleri döneminde nükleer enerjiye karşı duyarlı olduğu da görülmektedir.

Kaynaklar

- AEP (2003). “T.C. 58. Hükümet Acil Eylem Planı, 03 Ocak 2003”. <http://ekutup.ii.dpt.gov.tr/plan/aep.pdf> (Erişim: 05.04.2013).
- Andreasen, Steve (2016). “Let’s get our nuclear weapons out of Turkey”. *Los Angeles Times*. August-11 <http://latimes.com/opinion/op-ed/la-oe-andreasen-nuclear-weapons-turkey-20160811-snap-story.html> (Erişim: 17.08.2016).
- Ayed, Nahlah (2001). *Canadian Newspaper Coverage of the Human Genome Project*. A Thesis Master Of Arts. University of Manitoba Winnipeg Manitoba.
- Beaujon, Andrew (2014). “Why Journalists Drive Scientist Crazy in Graphs”. Feb. 24. <http://poynter.org/latest-news/mediawire/240817/why-journalists-drive-scientists-crazy-in-graphs>. (Erişim: 3.04.2016).
- Beck, K. & G. Vowe (1995) . “Multimedia aus der Sicht der Medien. Argumentationsmuster und Sichtweisen in der medialen Konstruktion”. *Rundfunk und Fernsehen* 43 (4): 549-563.
- Berelson, Bernard (1952). *Content Analysis in Communication Research*. Glencoe: The Free Press.
- Carpenter, Charly (20.10.2015). “Turkey’s Nuclear Move”. <http://duckofminerva.com/2015/10/turkeys-nuclear-move-deciphering-the-developments.html> (Erişim: 18.08.2016)
- Dahl, A. Robert (2001). *Demokrasi Üstüne*. Çev. B. Kadioğlu. Ankara: Phoenix Yay.
- Dunwoody, Sharon (2008). “Science Journalism”. *Handbook Of Public Communication Of Science And Technology*. Ed. M. Bucchi, B. Trench. Routledge. 15-26.

- Ersoy, M. ve M. Balyemez (2013). “Geleneksel ve Sosyal Medyanın Haber Dili: “Zaytung” Örneği”. *II. International Conference on Communication, Media, Technology and Design*. 02-04 May. North Cyprus. 350-354.
- Ferguson, Sherry Devereaux (2000). *Researching the Public Opinion Environment: Theories and Methods*. Thousand Oaks. CA: Sage.
- Gamson, W.A. and A. Modigliani (1989). “Media Discourse and Public Opinion on Nuclear Power: A Constructionist Approach”. *American Journal of Sociology* 95 (1): 1-37.
- Gerbner, George (1958). “On Content Analysis and Critical Research in Mass Communication”. *Av Communication Review* 6 (2): 85-108.
- _____ (2014). *Medyaya Karşı*. Der. M. Morgan. Çev. G. Ayaş vd. İstanbul: Ayrıntı Yay.
- Goffman, Erving (1986). *Frame Analysis: An Essay On The Organization Of Experience*. Boston: Northeastern University Press.
- Gökçe, Orhan (2001). *İçerik Çözümlemesi*. Konya: Selçuk Üniversitesi Vakfı Yay.
- _____ (2006). *İçerik Analizi*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Güz, Nurettin (2005). *Haberde Yönlendirme ve Kamuoyu Araştırmaları*. Ankara: Nobel Yay.
- Holsti, Ole R. (1969). “Content Analysis for the Social Sciences and Humanities”. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Holsti, Ole. R. vd (1969). *The Analysis of Communication Content: Developments in Scientific Theories and Computer Techniques*. New York: John Wiley and Sons.
- <http://abgs.gov.tr> (2013) AVRUPA Birliği Genel Sekreterliği. (Erişim: 22.05.2013).
- <http://akkunpp.com/projenin-tarihcesi>. (Erişim: 7.12 2013).
- <http://iaea.org/newscenter/statements/iaea-director-generals-statement-at-nuclear-industry-summit>. (Erişim: 1.04.2016).

- <http://world-nuclear.org/information-library/country-profiles/countries-t-z/turkey.aspx>. (Erişim: 11.08.2016).
- Kaya, Raşit A. (1985). *Kitle İletişim Sistemleri*. Ankara: Teori Yay.
- Krippendorff, Klaus (1980). *Content Analysis, An Introduction to Its Methodology*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Kumbaroğlu, Gürkan (2012a). “Nükleer Enerjiye Geçişte Türkiye Modeli; Nükleer Enerji ve Türkiye: Bir İhtiyaç Analizi”. <http://www.edam.org.tr/EDAMNukleer/Nuclear%20Report%202012/TR/bolum1.pdf>. (Erişim: 18.08.2016).
- _____ (2012b). “Nükleer Enerjiye Geçişte Türkiye Modeli; Türkiye’nin İklim Değişikliği Stratejisi ve Nükleer Enerjiye Geçiş”. <http://www.edam.org.tr/EDAMNukleer/Nuclear%20Report%202012/TR/bolum2.pdf>. (Erişim: 18.08.2016).
- Lasswell, Harold D. & Dorothy Blumenstock (1939). *World Revolutionary Propaganda: A Chicago Study*. New York: Borzoi Books. Alfred Knopf Publications.
- Lasswell, Harold D. (1941). “The Garrison State”. *The American Journal of Sociology* 46 (4): 455-468.
- Lazarsfeld, Paul F. & Morris Rosenberg (1966). *The Language of Social Research: A Reader in The Methodology*. New York: The Free Press.
- Lippmann, Walter (1998). *Public Opinion*. U.S.A.: Transaction Publishers.
- Mayring, Philipp (1999). “Ökologie und Erziehungswissenschaft der Arbeitsgruppe Umweltbildung der Deutschen Gesellschaft für Erziehungswissenschaft”. *Methoden der Umweltbildungsforschung, Schriftenreihe Band 3*. Eds. D. Bolscho and G. Michelsen. Leske-Budrich Co. BRD. 13-25.
- _____ (2003). *Qualitative Inhaltanalyse. Grundlagen Und Techniken*. 8. Auflage. Weinheim, Basel: Beltz Utb.
- Merten, Klaus (1983). *Inhaltsanalyse: Einführung In Theorie, Methode Und Praxis*. Westdeutcher Verlag, BRD.
- Neuendorf, Kimberly A. (2002). *The Content Analysis Guidebook*. Clevant State University. London: Sage Publications.

- Neumann, Noelle E. (1998). *Kamuoyu*. Çev. M. Özkök. Ankara: Dost Kitabevi.
- NFS (2016) NuclearForumSchweiss <http://nuklearforum.ch/de/en/nuclearplanet>. (Erişim: 11.08.2016).
- NTI-Nuclear Threat Initiative. <http://nti.org/learn/glossary/#ballistic-missile>. (Erişim: 15.08.2016).
- NucNet (10.08.2016_No157, News in Brief). “Russia Approves Construction And Commissioning of 11 New Reactors By 2030”. <http://nucnet.org/all-the-news/2016/08/10/russia-approves-construction-and-commissioning-of-11-new-reactors-by-2030>. (Erişim: 17.08.2016).
- Özarslan, Hüseyin (2007). *Çerçeveleme Yaklaşımı Açısından Haber Çerçevelerinin İzler Kitle Düşünceleri Üzerindeki Etkisi*. Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Özkan, Özgehan (2009). *Avrupa Birliği Sürecinde Türk Yazılı Basınının Yaklaşımı ve Avrupa Birliği’ni Sunumu (1995-2005)*. Doktora Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi.
- Schudson, Michael (2003). *The Sociology of News*. New York City: W.W. Norton & Company, Inc.
- Semetko Holli. A. vd. (1999). “The Effects Of News Frames on Readers’ Thoughts and Recall”. *Communication Research* 26 (5): 550-569.
- Singletary, Michael W. (1993). *Mass Communication Research: Contemporary Methods And Applications*. New York: Longman Publishing Group.
- Şahan, Fazlı (2016). *Yeni Şafak*. <http://enerjienstitusu.com/2016/08/11/ucuncu-nukleer-santral-icin-cin-ile-isbirligi-anlasmasi-tbmmde-kabul-edildi/>. (Erişim: 15.08.2016).
- TEİAŞ <http://teias.gov.tr/> (Erişim: 17.03.2015).
- Tokgöz, Oya (1981). *Temel Gazetecilik*. Ankara: A.Ü. SBF Basın Yayın Yüksek Okulu Yay.

- Türkiye Atom Enerjisi Kurumu. “Akkuyu Nükleer Güç Santrali Gelişmeler”.
<https://taek.gov.tr> (2015). (Erişim: 6.12.2015).
- U.S. EIA (2015 Temmuz 7). U.S. Energy Information Administration
“Turkey full report, International energy data and analysis. Turkey’s
major oil and natural gas transit Pipelines”, U.S. Energy Information
Administration and IHS EDIN, Last Updated: July 7, 2015.
<https://eia.gov/beta/international/analysis.cfm?iso=TUR>. (Erişim:
16.08.2016).
- UNESCO (1981). *Mc Bridge Report*, Kogan Page, London, Unipub, New
York, UNESCO, Paris. Printed by the Anchor Press Ltd (1980).
ISBN 085038, reprinted by United Nations Educational Scientific
and Cultural Organization in 1981.
- Van Leeuwen, Storm J.W. (2012a). *Nuclear power, energy security and
CO2 emission; revised draft NuclearEsecurity&CO2*. Independent
consultant, published by Ceedata, Chaam (Neetherlands) May 2012.
<http://stormsmith.nl/reports.html>. (Erişim: 17.08.2016).
- _____ (2012b July). *Communication nuclear industry – public*.
Independent consultant, published by Ceedata Consultancy,
Chaam (Neetherlands) 4.July.2012, Nuclear Power Insights.
Ceedata, (Neetherlands). <http://stormsmith.nl/i01.html>. (Erişim:
19.08.2016).
- Weber, Robert Philip (1990). *Basic Content Analysis*. USA: Sage Publications.
- WNA (2016, May). World Nuclear Association “Nuclear Power in Turkey”.
[http://world-nuclear.org/information-library/country-profiles/
countries-t-z/turkey.aspx](http://world-nuclear.org/information-library/country-profiles/countries-t-z/turkey.aspx). (Erişim: 11.08.2016).

The Discussions of Ak-Party/JDP's Nuclear Energy Policies in Turkish Media (from 2000 to 2016)

Nurettin Güz*
Gülşen Saray**

Abstract

Reconciliation of the backstage of the 15th July 2016 coup attempt with energy wars along with the Turkish JDP's mega projects and nuclear energy policies leading Turkey towards 2023 objectives are on the media agenda. The Republic of Turkey is in an energy clamp due to its geopolitical and geostrategic position, its symbiotic relations with the Turkish and Islamic world and its potentiality of becoming an energy-corridor stretching from Eurasia and the Middle East towards Europe. This study aims to observe the media reflections on the nuclear energy policy during the ruling period of JDP Governments, and the success of the Turkish newspapers to inform the public about nuclear energy in connection with science journalism as well as the attitude of the press. Total 951 news articles about nuclear energy, published between 2000 -2016 on the web sites of the three selected Turkish daily newspapers with different editorial policy, political lines and circulations, were evaluated through content analysis method. It is discussed how the media approaches to the nuclear energy along with the attitude-analysis exhibiting the objectivity or bias in the news, and the news-framing showing the nuclear stance of media.

Keywords

Turkish JDP, nuclear energy, nuclear stance, science journalism, news framing

* Prof. Dr., Gazi University, Faculty of Communication, Department of Journalism – Ankara/Turkey
nurettinguz@gmail.com

** Ph.D. Student, Gazi University, Institute of Social Sciences –Ankara/Turkey
synergy.saray@gmail.com

Обсуждение в прессах политику правительств ПСР по ядерной энергии (период 2000-2016)

Нуреттин Гуз*
Гулшэн Сарай**

Аннотация

Переворота происходивший 15 Июля 2016 года, совместить с энергетическими войнами, и мега-проекты, ядерные политики ПСР находится на повестке дня СМИ. Турецкая Республика из-за развитие органических отношений с тюркским и исламским миром, и из-за того, что стал энергетическим коридором в Европу входит в силовой зажим своего геополитического и геостратегического положения. В данной статье исследуются отражения на прессе ядерно-энергетических политиков во время Правительства ПСР. Также была продемонстрирована в рамках научной журналистики достижения Турецкого пресса по информировании общественности о ядерной энергии. Принимая во внимание политическую линию трех выбранных газетах и на сайтах тиража ежедневных газет в период между 2000 и 2016 годами найдены 951 новостей, связанные с ядерной энергией, и они были исследованы методом анализа содержания. Обсуждается вопрос отношения медиа на ядерную энергетику, анализ позиции объективности и предвзятости, также пресса-кадрования.

Ключевые слова

ПСР, ядерная энергия, ядерный подход, научная журналистика, новости-кадрования

* Проф., Док., Университет Гази, Факультет Коммуникации, Отдел Журналистики – Анкара/Турция
nurettinguz@gmail.com

** Докторант, Университет Гази, Институт Социальных Наук – Анкара/Турция
synergy.saray@gmail.com